

# Kotouttamisen osaamiskeskus



Hyvän käytännön teema (helmikuu 2016):

Vastaanottokeskus ja kunta – yhteistyö ja kuntaan asettumisen tuki

## **SPR: Turvapaikanhakijoiden osaamisen tunnistaminen ja työelämään tutustuminen (TET)**

Malli on käytössä SPR:n Varsinais-Suomen piirin alueella olevissa vastaanottokeskuksissa, jossa toimintamallin käyttö on aloitettu. Lisäksi mallin skaalaus aloitetaan SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piirin sekä Satakunnan piirin vastaanottokeskuksissa.

### **Käyttötarkoitus:**

Turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi viime syksynä merkittävästi. SPR:n Varsinais-Suomen piirissä haluttiin löytää uudenlaisia ratkaisuja vastaanottokeskustoiminnan arkeen. Marraskuussa 2015 käynnistyi pilottihanke (11/2015–1/2016), jossa edettiin tekemällä kehittämisen kautta ja konkreettisesti pilotoitiin mallia turvapaikanhakijoiden osaamisen tunnistamiseen ja nopeampaan työllistymiseen. Osaamisen tunnistaminen tehtiin haastattelemalla. Käytössä on elektroninen lomake. Tämän jälkeen yhdessä työelämäkumppaneiden kanssa lähdettiin testaamaan matalan kynnyksen työllistymismallia ja malliksi valikoitui työelämään tutustuminen (TET). Pilotissa hyväksi todettu malli edistää integroitumista yhteiskuntaan, luo rytmiä niin vastaanottokeskuksen kuin turvapaikanhakijan arkeen ja antaa mahdollisuuden osallisuuteen ja mielekkääseen tekemiseen. Malli mahdollistaa myös suomen kielen harjoittamisen autenttisessa työelämäympäristössä.

### **Toimijat, joiden käytettäväksi toimintamalli soveltuu:**

Malli soveltuu skaalattavaksi vastaanottokeskuksiin. Pilotissa on luotu elektroninen kyselytyökalu osaamisen tunnistamiseen, jonka avulla vastaanottokeskuksen ohjaaja voi yhdessä turvapaikanhakijan kanssa täyttää tiedot turvapaikanhakijan osaamisesta, toiveista ja motivaatiosta. Toimintamalli antaa työnantajille mahdollisuuden tarjota TET-paikkaa turvapaikanhakijalle. Pilotissa luotiin TET-sopimuslomakkeet, TET-työtodistuslomakkeet sekä palautelomakkeet niin työnantajille kuin turvapaikanhakijoille. Palautelomakkeilla saadun palautteen kautta mallin jatkuva kehitys on ollut ja on edelleen hyvin ripeää. Lisäksi tässä mallissa työnantajat saavat mahdollisuuden tutustua turvapaikanhakijoihin ja heidän osaamiseen.

### **Kohderyhmät, jotka ovat hyödynsaajia:**

Kohderyhmänä ovat täysi-ikäiset turvapaikanhakijat. Heidän osaamisensa tunnistamisen ja soveltuvan TET-paikan kautta he saavat mahdollisuuden jo vastaanottokeskuksessa asuessaan tutustua suomalaiseen työelämään. Näin he voivat luoda verkostoja, ja väyliä itse aktiivisina toimijoina yhteiskunnassa. Niiden kohdalla, jotka saavat myönteisen päätöksen jäädä Suomeen, malli on jo edesauttanut kotoutumista ja suomalaisen yhteiskunnan toiminnan tuntemista.

Turvapaikanhakija voi myös TE-toimiston asiakkaaksi siirtyessään ottaa mukaan tiedot osaamisestaan ja TET-työtodistukset, ja näin mahdollistuu kotoutumissuunnitelmavaiheessa turvapaikanhakijan osaamisen yksilöllinen huomioiminen entistä paremmin.

### **Toimintamallin tai vastaavan keskeinen idea:**

Malli perustuu siihen, että väylä osaksi työelämää löydetään jo varhaisessa vaiheessa. Tämä madaltaa kynnystä työllistyä myös palkkatyöhön sitten, kun siihen lainsäädännöllisesti on mahdollisuus. Keskeinen idea osaamisen tunnistamisesta ja sen jälkeisestä TET-paikasta on todettu toimivaksi yhteistyömuodoksi työelämäkumppaneiden kanssa. Toimintamalli toimii siksi, että se on matalan kynnyksen lähestymistapa, jossa 1–3 viikon mittaisilla TET-jaksoilla on mahdollista nostaa esille turvapaikanhakijan osaaminen ja toisaalta esitellä suomalaisen työelämän mahdollisuuksia. Mallin on saanut positiivista palautetta niin turvapaikanhakijoilta kuin työnantajilta.

### **Toteuttamiseen tarvittavat keskeiset toimijat, näiden tehtävät sekä välttämättömät resurssit:**

Pilottivaiheessa hankkeen etenemiseen tarvittiin koordinaattori, joka yhteistyössä vastaanottokeskuksen henkilöstön kanssa käynnisti turvapaikanhakijoiden osaamisen kartoittamisen



# Kotouttamisen osaamiskeskus



ja toimi yhteyshenkilönä työelämäkumppaneiden suuntaan. Jo pilotin aikana alkoi muodostua työelämä-kumppaniverkostoa, johon kuuluvat voivat tarjota TET-paikkoja. Pilotin päätyttyä tammikuun 2016 lopussa tehtiin päätös siitä, että mallia jalkautetaan osaksi vastaanottokeskustoiminnan työnkuvaa. Osaamisen kartoittaminen siirtyy osaksi vastaanottokeskuksen ohjaajan työnkuvaa ja SPR:n Varsinais-Suomen piirin lisäksi mallia aletaan alkuvaiheessa skaalata myös SPR:n Helsingin ja Uudenmaan ja Satakunnan piirin alueille. Resurssitarve alkuvaiheessa on alueellinen asian omistaja (nimetty koordinaattori), vastaanottokeskusten ohjaajat, yhteistyökumppaneiden kontaktit & verkostot. Kevään 2016 aikana laaditaan business case, joka määrittelee tarkemmin mallin toteutuksen kustannukset ja siitä saatavat hyödyt.

## Toimintamallin tai vastaavan kuvaus:

- SPR:n koordinaattori / vastaanottokeskuksen ohjaaja keskustelee turvapaikanhakijan kanssa, kartoittaa mm. työkokemusta, kielitaitoa ja mielenkiinnon kohteita ym. elektronisen vakiolomakkeen kanssa.
- SPR tunnistaa työelämäyhteistyökumppaneita ja pyrkii löytämään mahdollisia TET-paikkoja ja perehdyttää työelämäkumppanin TET-käytäntöön. Työelämäkumppanin ottaessa toisen kerran turvapaikanhakijan TET-jaksolle, on prosessi jo hyvin nopea, koska TET-jaksoon kuuluvat sopimuslomakkeet ja perehdytykset ovat tuttuja.
- Koordinaattori ohjaa turvapaikanhakijat saatavilla oleviin TET-paikkoihin. TET-jakson jälkeen palautteesta on ollut luettavissa, että jakso on edistänyt suomalaisen työelämän tuntemista ja turvapaikanhakijan verkostoja. Työnantajat ovat antaneet palautetta siitä, että malli on toiminut, ja että ymmärrys kulttuureita kohtaan on lisääntynyt. Malli on lisännyt ymmärrystä siitä, minkälaista osaamista turvapaikanhakijoilla on. Lisäksi pilotissa on testattu osaamisen/työelämäkokemusten todentamista elektronisen osaamismerkkijärjestelmän avulla.

## Toimintamallin tai vastaavan tulokset ja vaikutukset:

Pilottivaiheessa (marraskuu 2015 - tammikuu 2016) mukana oli SPR:n vastaanottokeskuksia Turusta. Hankkeen puitteissa haastateltiin 33 turvapaikanhakijaa. Haastatteluiden jälkeen 1,5 kuukauden aikana järjestyi 20 TET-jaksoa. Pilotin jälkeen osaamisen kartoittaminen on siirtynyt vastaanottokeskuksen ohjaajan tehtäväksi. Osaamisen kartoittamiset ovat jatkuneet edelleen helmikuussa ja uusia TET-jaksoja on aloitettu koko ajan. Skaalattaessa laajemmalle ja osaamisen tunnistamisen siirtyessä vastaanottokeskuksen työnkuvaan luo malli edelleen enenevässä määrin rytmiä, mielekkyyttä ja mahdollisuuksia yksilötasolla turvapaikanhakijalle sekä vastaanottoiminnan arkeen.

## Miten toimintamalli tai vastaava on arvioitu:

Pilotissa testattu nopean työllistymisen malli todettiin onnistuneeksi, malli sai erinomaista palautetta turvapaikanhakijoilta ja työnantajilta. Palaute kerättiin pilotissa sekä kerätään edelleen pilotin jälkeen elektronisella lomakkeella sekä turvapaikanhakijoilta että työelämäkumppaneilta TET-jaksojen päätyttyä. Toimintaa kehitettiin ja kehitetään välittömästi saadun palautteen perusteella.

## Hyvän käytännön mallinnus ja kuvaus:

Pilotin toimintatavat on kuvattu, ja SPR työstää seuraavaa versiota mallin infopaketeista eri kohderyhmille (vastaanottokeskukset, työelämän yhteistyökumppanit, turvapaikanhakijat).

## Levittäminen ja juurruttaminen:

Toimintamalli on tarkoitus skaalata kevään 2016 aikana 15 vastaanottokeskukseen SPR:n Varsinais-Suomen, Helsingin ja Uudenmaan ja Satakunnan piirien alueella. Kevään aikana tavoitteena on 450 haastattelua ja 300 toteutunutta TET paikkaa. Hankkeessa kehitetyllä osaamisen kartoittamisen mallilla ja siihen liittyvillä TET-jaksoilla olisi edellytykset laajentua kansalliseksi. Malli nopeuttaa oleskeluluvan saaneen turvapaikanhakijan kotoutumista, koska kertynyt tieto voidaan hyödyntää suoraan osana turvapaikanhakijan henkilökohtaista kotoutumissuunnitelmaa. Suunnitelman laativan kunnan tai TE-toimiston virkailijan ei tarvitse aloittaa suunnitelman laatimista aivan alusta. Kertynyt tieto ja sen siirto hyödyntää toisaalla kotoutumiskoulutusta järjestäviä oppilaitoksia.

## Toteutuksen haasteet ja ongelmakohdat:

TET-paikkojen löytämisessä on haasteita. Paikkojen löytymisessä henkilökohtainen kontaktointi on ollut tehokkain tapa. Työnantajien hyvät kokemukset projektista ovat kuitenkin edesauttaneet uusien

# Kotouttamisen osaamiskeskus



TET-paikkojen löytymistä ja sitä, että muodostuu verkosto, jossa on jatkuvasti TET-paikkoja tarjoavia työelämäkumppaneita mukana. Lisäksi laajempi osaamiskartoituksen käyttöönotto, joka palvelisi myös työ- ja elinkeinoministeriön ja kuntien kotoutusohjelmien suunnittelutarpeita, edellyttäisi pysyvää tietoturva-vaatimukset täyttävää sähköistä alustaa osaamiskartoitusten tekemiseen ja tiedon analysointiin. Tärkeää on eri ministeriöiden (SM, OKM, TEM) hallinnonalat ylittävä yhteistyö. Osaamisen kartoittaminen jo vastaanottokeskuksissa vaatii perustehtävän uudelleen määrittelyä. Osaamisen kartoittamisen ja TET-jaksojen yhteydessä voidaan hyvin käyttää käsitettä esikotoutuminen.

## **Kuvatun toimintamallin tai vastaavan kehittäjätaho(t) ja yhteyshenkilöt:**

Suomen Punainen Risti, Varsinais-Suomen piiri ja Accenture; Projektikoordinaattori Anna Tenho, SPR Varsinais-Suomen piiri, etunimi.sukunimi@redcross.fi